

Min. Spr. Wojsk.

Oddział II Sztabu

ADJUTANTURA

Licz.

5914. pnf.

Warszawa, dn. 25.VI.

1921 r.

772453

Do

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

Przedkładam raport kpt. INLENDERA Henryka z Oddz. II. Szt. M.S. Wojsk., oparty na wywiadzie przeprowadzonym w Budapeszcie, a zawierający ważne szczegóły o węgiersko-niemieckim planie utworzenia "Orgesch'u" na Węgrzech.-

1 załącznik.

SZEF ODDZIAŁU II. SZT.

O t r z y m u j ą :

Min. Spr. Wojsk.
Szef Sztabu Gener.
Adjutantura Generalna.

[Signature]
PPURKOWNIK.

ADJUTANTURA GENERALNA
NACZELNA W WEDZA
L. C. 772453
26. VI 1

Wpłynęło dn. 26. VI 1921 roku
Wyszło dn. 26. VI 1921 roku
Załączników. —

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

366

Warszawa, dnia 22 czerwca 1921 r.

S C I S L E T A J N E I

Raport z podróży do Węgier

- . kpt. H. I N L E N D E R A . -

Z rozkazu Szefa Oddziału II. Sztabu M.S. Wojsk. wysłany w sprawach poufnych do Wiednia i Budapesztu miałem sposobność uzyskać konkretne daty od zupełnie wiarygodnej, wybitnej osobistości, politycznej, znanej z polonofilskich przekonań.

O PLANIE UTWORZENIA " O R G E S C H ' U NA WĘGRZECH, które poniżej melduję, po uzupełnieniu szczegółami, uzyskanymi drogą poufną.

Już w raporcie attaché wojskowego w Bukareszcie z 23 maja rb. L. 279, podana była informacja ze źródeł rumuńskich o rzekomym pobycie gen. Falkenhayna w Budapeszcie w związku z wiadomościami o kontakcie niemiecko-węgierskim. Informacje te pochodzą, jak stwierdziłem, od p. Sturcy, posła rumuńskiego w Budapeszcie, który zaalarmował niemi dyplomatów w wielkiej i małej Ententy. Widocznie jednak dotąd nie był w możności meldowania szczegółów, z których ocenićby można trafność i doniosłość tej sprawy. Sama bytność wyższych oficerów niemieckich w Budapeszcie jest w związku z dwiema sprawami o zupełnie niewspółmiernem znaczeniu. Pierwsza sprawa bowiem jest natury czysto gospodarczej, zaś druga jest pierwszą po przewrocie poważną próbą pozyskania Węgier do militarnej kooperacji z Niemcami przeciw siłom wielkiej i małej Ententy i stworzenia w Europie środkowo-południowej klina do rozszczepienia pierścienia antyniemieckiego, równocześnie zaś utworzenia Niemcom drugiego kurytarza ku Wschodowi w kierunku Konstantynopola.

Już z geograficznego i politycznego położenia Polski wynika jasno ważność tych pierwszych kroków, jako objawu ustosunkowania się Niemiec na połudn.-wschodzie.

Pierwsza sprawa tyczy się zwrotu wielkiej ilości koni, zabranych w zimie 1918/19 na Węgrzech armii niemieckiej Mackenzona i Falkenhayna, cofającej się z Rumunii. Konie te zabrali po drodze

*Wniośca rumuński
nie posiada wprawdzie
o pobycie gen. Falkenhayna
w Budapeszcie, jak stwierdza
drugi kap. wicysta
na celu 2 sprawy*

Wzrost

chłopi. Obecnie pod presją władz niemieckich, które wysłały w tym celu wyższych oficerów do Budapesztu, zarządził rząd węgierski ewidencję i zwrot tych ochowanych koni. Wskatek zaś protestu chłopów - posiadaczy - opatruje się ich wzmian w miły, sprowadzone za pozwoleniem Intenty. Faktyczne więc podróże niektórych oficerów niemieckich w związku z powyższą sprawą nie mają znaczenia politycznego.

Natomiast ^zz pewnością wiarygodnych źródeł węgierskich /nieoficjalnych/ zdobędziem stwierdzić, iż w ostatnich miesiącach bawiło w Budapeszcie kilka oficerów bawarskich z projektami utworzenia czegoś rodzaju "Orgesch'u" na Węgrzech. Między innymi był w maju b.r. Gen. Falkenbajn incognito i przyjęty był prywatnie przez Naczelnika Państwa Horthy'ego. Według zapowiedzi węg. Sztabu generalnego nie konferował rzekomo z samym Szefem Sztabu. Gen. Oddział II. Sztabu zaprzecza, jakoby w Sztabie wiedzieli cośkolwiek o pobycie i projektach gen. Falkenbajna. ^{Wzrost} ~~Wzrost~~ w Bpescie w misji nieoficjalnej zwany gen. Latwita, i to kilkakrotnie: w styczniu i marcu br.

Pokożenie polityczne i militarne Węgier w chwili wprowadzenia w życie traktatu w Trianon wymaga między innymi takiego przeobrażenia ustroju wojskowego, by po rozbrojeniu armii do stanu dozwolonego /35.000/ żołnierza, utrzymała pokryjona siły zapasowe; pozwalające nie tylko na obronę granic zagrożonych zewsząd, lecz co więcej, umożliwiające zbroją reintegrację prowincji zabranych. Zagadnienie to uwzględnić musi * intensywną kontrolę aljancką, instalowaną w najbliższym czasie na Węgrzech, a popieraną rozległym wywiadem S.H.S., Cz.Sk. i Rumunji. 2/ skromne źródła finansowe, 3/ psychikę szerokich mas węgierskich. Ministerstwo wojny, Sztab Gen. i nieoficjalne czynniki irrydentystyczne zajmują się obecnie jaknajintensywniej projektami celem zorganizowania i zakonspirowania tych sił. Z natury rzeczy plany są otoczone przez niewielu referentów jak najściślejszą tajemnicą. Według wiarygodnych informacji do decyzji jeszcze nie doszło.

W tej sytuacji wykonała się koncepcja Friedrieicha utworzenia Orgesch'u w porozumieniu z Niemcami.

Sto stroncy sprawy przyjechało oprow. Falkenbajna. Kilk. oficerów bawarskich. Władze nie miały wątpliwości o utworzenie "Orgesch'u".

PLSUSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Friedrich, z zawodu inżynier mechanik, powołany do służby wojskowej w Armji austryjacko-węgierskiej, zajmował już tam dzięki zdolnościom technicznym i sprytowi wybitne stanowiska fachowe. W okresie przewrotu odebrał jak wiadomo wybitną rolę i stanął na czele grupy oddanych sobie posłów o zakroju chrześcijańsko-narodowym, która, jak już zaznaczono w poprzednim raporcie liczbą z dnia stanowi ekspozyturę prądów germanofilskich w Sejmie. Jako jeden z przywódców w czasie rewolucji i podsekretarz stanu w rządzie rewolucyjnym Karoly'ego zamieszany jest w toczący się obecnie proces o zabójstwo Tissy, z którego zdaniem swoich zwolenników wyjdzie zrehabilitowany. Później był Prezydentem Ministrów w utworzonym przez się gabinecie. Po upadku ministerjum zabrał się do intrantrych przedsiębiorstw przemysłowych i jest założycielem "Aero-autofabrik" w Magiasföld koło Budapesztu. Obok tego jednak zajmuje się intensywnie robotą polityczną, przyczem korzysta z stosunków rozległych w kraju i zagranicą, zwłaszcza w Niemczech. Może właśnie z tego powodu wysunęły go pewne czynniki ^{wykonuje obywateli Friedricha} miarodajne, jako pośrednika, celem przygotowania politycznego gruntu na Węgrzech i w niektórych państwach innych pod tajną organizacją "Orgesch'u".

Po wizytach oficerów niemieckich w Budapeszcie, których nazwisk dotąd informator mój nie był w stanie podać, ukończył Friedrich w porozumieniu z Berlinem na piśmie

niemiecko-węgierską umowę polityczną.

Podstawą tej umowy ma być, wedle mego informatora /który starał się widocznie stępić ostrze całej sprawy odnośnie do Polski /, niemiecko-węgierska akcja przeciw Czechosłowacji. Organizacja przyszłego Orgesch'u na Węgrzech ma łącznie z irrydentą doprowadzić do oderwania północnych Węgier t.j. Słowacyzny od Czechosłowacji, zaś równocześnie i na Morawach Niemcy w Czechach /mają prowadzić dywersję przeciw Czesk. Niemcy mają dostarczyć w tym celu kapitałów, broni i amunicji. Friedrich ma posiadać stałą łączność z jednej strony z Niemcami w Czechach, zaś z drugiej strony ze znanym przywódcą autonomistów horwackich Radićem. Pierwsze znaczne sumy z Niemiec wypłacono już na ręce Friedricha /w wysokości informator nie podał/. Część pieniędzy przekazano na ręce Radića na propagandę autonomistyczną przeciw S.H.S. w Chorwacji. Za część pieniędzy utworzyła organizacja Friedricha ekspozyturę we Wiedniu w ubiegłym tygodniu. Na czele ekspozytury stanął dr. Messaros, znany orientalista.

Polityczny plan Friedricha

polega rzekomo na podziale Czechosłowacji w następujący sposób: północne Węgry, t.j. Słowacyzna na w razie powstania powstania, oparte o tworzący się Orgesch, powrócić do Węgier. Obszary północno-czeskie, zamiast oczekiwać przez większe skupienie Niemców, mają przejść do Rzeszy niemieckiej. Natomiast ^{z 45} w razie pozyskania pomocy Polski na Śląsk Cieszyński przyjąć w całości Polsce. Zdaniem tego informatora bowiem Friedrich zamierza szukać kontaktu z Polską i w tym celu wysłać do Warszawy swych pełnomocników, względnie w razie pomyslanej sytuacji gotów jest sam wyjechać do Polski i przedłożyć treść pisanej umowy z Niemcami. Kombinację tę opiera on na zdaniu jego, koniecznym zbliżeniu polsko-niemieckim, którego się nie obawom spodziewa.

← Niemcy na Morawach mają popierać akcję kontroczeską. Deputacja ich barika niedawno w Budapeszcie i rokowała z grupą Friedricha. →

← Grupa Radica w Chorwacji, nawiązując do kilkusetletniej tradycji Jacińskiej i wysuwając na nowo program autonomistyczny, zamierza na podstawie przeciwieństw kulturalnych i gospodarczych rozwiązać na wielką skalę akcję zaoderwania Chorwacji od S.H.S. i sfederowaniem jej ewentualnie z Węgrami. Na tej kombinacji buduje Friedrich. →

Kombinacja Orgesch'u, propagowanego przez wysłanników niemieckich, appopieranego przez bezsprzecznie silne grupy germanofilskie na Węgrzech z skłonnością irydydentystyczną, z daty najświeższej, nie jest zdaje się jeszcze znana przedstawicielom aljanckim, a tem mniej przedstawicielom Łąkiej Ententy, przeciw której w pierwszej linii skierowana jest ta koncepcja.

Poza symptomatycznością roboty Friedricha dla orientacji politycznej Węgier zasługuje ta sprawa na baczną uwagę czynników narodajnych w Polsce, także z tego względu, że idzie tu o podminowanie bytu państwowego Czechosłowacji i dalsze koleje jej przebiegu mogą się przejawiać w kwestji Cieszyńskiej i Kresów południowych, w dalszym zaś ciągu w kwestji zachowania się Czechosłowacji wobec Galicji Wschodniej. Zrozumiał to dobrze Friedrich, skorouwzględnił w swym planie częściową kooperację polską. Dotąd jednak nie orientuje się, o jakim spotka się u nas przyjęciem. Jak slychał ^{z 45} miał zamierzać wysłać w tym celu do Polski na wywiad konsula Bodię i barona Ruszensky. →

*Subalterne lub
wracający do
jego informator?*

Mam wrażenie, że informator mój, jakkolwiek nie należy do zwolenników Friedriccha, to jednak jako osobistość znana z dobrych stosunków z niektórymi czynnikami miarodajnymi w Polsce, użyty został w tym wypadku celem podjęcia próby nawiązania łączności między Friedricchem a Warszawą. Wnoszę to także ztąd, że prosik o wiadomość, jakby przyjęta została u nas wyżej przedstawiona koncepcja. Oczywiście, iż skorzystawszy z materiału faktycznego, od wyrażenia zdania w czemkolwiek wstrzymałem się.

Wedle opinii, zasięgniętych u innych osobistości poinformowanych z kół wojskowych i politycznych, jakkolwiek przyznają iż czynniki miarodajne zajmują się intensywnie opracowaniem planu nieoficjalnej organizacji, opartej na zasadach wojskowych, celem utrzymania pewnej rezerwy po rozbrojeniu, - sprawa ta jednak natrafia na wielkie trudności. W szczególności co do projektu t.zw. Orgesch'u przypuszczają, iż uda się co najwyżej zwerbować pewną niewielką ilość byłych wojskowych i narodowo gorąco czującej inteligencji. W kołach sejmowych spotkały się te projekty z pewną opozycją, przyczem stronnictwu chrześcijańsko-narodowemu, które głównie plan Orgesch'u formuluje zarzucają, iż dąży koniecznie do wzniecenia nowej wojny. Charakterystyczną jest informacja, że niedawno pojawił się plan ustanowienia w każdej miejscowości kilku mężów zaufania, którzy stanowiliby szkielet organizacji wojskowej. Jednak plan ten rozbił się z braku środków finansowych. Nak

Nakoniec zasługuje na uwagę poufna informacja ze źródła zupełnie wiarygodnego, iż w najbliższych dniach odbędzie się na żądanie przepisanej liczby posłów tajne posiedzenie zgromadzenia narodowego, na którym poseł Meszko / stronnictwo małopolskich / wniesie interpelację do rządu w kwestji niepożądanych skutków agitacji Habsburgskiej na Węgrzech w stosunku do Ententy, z żądaniem zrewidowania pod tym kątem widzenia całej polityki zagranicznej. Dyskusja nad tą interpelacją dotknie najważniejszych kwestji politycznych na Węgrzech i stanowić będzie z pewnością początek nowej orientacji zagranicznej.